

Centrum
Wolontariatu

Pomaganie nakręca mnie
Informator dla wolontariuszy

Przygotowanie i druk niniejszej publikacji wsparły finansowo

Ministerstwo Polityki Społecznej w ramach
Rządowego Programu – Fundusz Inicjatyw
Obywatelskich

Opiekun wolontariatu w Polsce

Autor: Katarzyna Braun
Redakcja: Małgorzata Misztela

Copyright © Centrum Wolontariatu; Warszawa 2005

Wydawca:
Stowarzyszenie CENTRUM WOLONTARIATU
00-151 Warszawa, ul. Nowolipki 9b
tel./fax: 022 635 46 02, tel. 022 635 27 73
www.wolontariat.org.pl
e-mail: warszawa@wolontariat.org.pl

Projekt graficzny, skład, łamanie:
WYDAWNICTWO LEPSZYCH DNI
GSM: +48 504 577 656

Druk i oprawa: ROBAND

SPIS TREŚCI

Chcesz być wolontariuszem - dowiedz się czym jest wolontariat ...	2
Wolontariat - stary jak świat, czyli krótka lekcja historii	4
Wolontariat w Polsce - wczoraj i dziś	6
Krok pierwszy - czy ja mogę zostać wolontariuszem?	10
Krok drugi - gdzie i co mógłbym robić jako wolontariusz?	11
Krok trzeci - jaki rodzaj wolontariatu wybieram?	12
Krok czwarty - czas na pierwsze decyzje	13
Krok piąty - od teorii do praktyki	14
Krok szósty - wkrótce zaczynam – jak być dobrym wolontariuszem?	17
Krok siódmy - jak postępować zgodnie z prawem?	18
Dochodzimy do końca naszej wędrówki	28
Sieć Centrów Wolontariatu w Polsce	32

CHCESZ BYĆ WOLONTARIUSZEM – DOWIEDZ SIĘ, CZYM JEST WOLONTARIAT

Są ludzie, którzy dobrowolnie i bez wynagrodzenia niosą pomoc, angażują się w pracę na rzecz osób i instytucji działających w różnych obszarach życia społecznego. Można ich spotkać m.in. w domach dziecka, hospicjach, domach pomocy społecznej, muzeach i schroniskach dla zwierząt. Pracują w instytucjach publicznych, organizacjach pozarządowych, placówkach kultury, sportu i wielu innych. To wolontariusze.

Jeżeli chcesz dołączyć do grona 5 milionów wolontariuszy, którzy działają w Polsce, zapraszamy Cię do lektury tego przewodnika. Odkryjemy przed Tobą tajniki wolontariatu. Poprowadzimy drogą, która pomoże Ci zrozumieć podstawowe pojęcia, w przystępny sposób poznać zasadnicze przepisy prawa. Podpowiemy, jak i gdzie zaangażować się w wolontariat.

Przed podjęciem tej aktywności, warto wiedzieć, czym jest wolontariat. Każdy ma swoje pojęcie o wolontariacie – jednym kojarzy się z towarzyszeniem chorym, niepełnosprawnym, rehabilitacją, opieką nad dziećmi w domach dziecka, szpitalach.

Dla innych wolontariat to zbiórki pieniędzy, żywności, bezpłatne porady prawne, tłumaczenia. Każdy buduje swoje skojarzenia dotyczące wolontariatu na bazie wcześniejszych doświadczeń. Warto to pojęcie sprowadzić do wspólnego mianownika, podać wyróżniki pracy wolontarystycznej.

Centrum Wolontariatu definiuje wolontariat jako świadomą, dobrotną działalność podejmowaną na rzecz innych, wykraczającą poza więzi rodzinno – przyjacielsko – koleżeńskie.

Zanim zaprezentujemy Ci krok po kroku drogę, która wprowadzi Cię w świat wolontariatu, warto zadać sobie pytanie: „Skąd wziął się wolontariat”?

WOLONTARIAT – STARY JAK ŚWIAT, CZYLI KRÓTKA LEKCJA HISTORII

Często słyszymy, że wolontariat jest modny, że jest dla niego zielone światło. Wolontariat promują media, szkoły włączają młodzież w działalność wolontarystyczną, upatrując w nim wartościowy element procesu wychowania i edukacji, opracowano przepisy, które regulują ten rodzaj działalności. Warto jednak wiedzieć, że nie jest on niczym nowym. W naszą kulturę i historię wpisał się dawno. Już Henryk Sienkiewicz w „Potopie” pisze o „wojskach wolontariackich”, czyli wojskach ochotniczych.

Jednym z pierwszych ludzi, którzy pojmowali wolontariat we współczesnym znaczeniu był Pierre Ceresole (szwajcarski pacyfista). W 1920 r. zorganizował on pierwszy obóz – Service Civil Volontaire – będący reakcją na wydarzenia i następstwa I wojny światowej. W obozie zebrał ochotników spośród walczących ze sobą uprzednio krajów, aby odbudować ze zniszczeń wojennych wioskę w pobliżu Verdun.

Pierre Ceresole, jako gorliwy chrześcijanin dostrzegł konflikt ideałów chrześcijańskiej miłości bliźniego z politycznymi rozgrywkami i okrucieństwem wojny. W kolejnych latach organizował następne obozy. Pojawiło się też wiele grup i jednostek inspirowanych jego przykładem, starających się ochotniczą pracą realizować ideał bezinteresownej miłości i pokoju.

Wracając do historii wolontariatu, warto pamiętać również o jego początkach w Stanach Zjednoczonych. Pierwsi pionierzy, przybywający do USA, aby przetrwać musieli ze sobą współpracować, budując swoje domy, miasta, polując. Tworzyli ówczesne załężki społeczności lokalnych. Pomagali sobie i nowym napływającym osadnikom. Na ten okres właśnie datuje się początek działań wolontarystycznych za oceanem.

Po II wojnie światowej powstało wiele inicjatyw i organizacji międzynarodowych, promujących wolontariat. Jedną z nich jest UNESCO, które powołało do życia instytucję mającą ułatwić współpracę i koordynację organizacji wolontariackich CCIVS (Coordinating Committee for International Voluntary Service), zrzeszającą obecnie ok. 140 organizacji. W stosunku do idei pierwotnych Ceresola, pole działalności tych organizacji znacznie się rozszerzyło.

Powstanie Unii Europejskiej również miało wpływ na organizację ruchu wolontarystycznego na Starym Kontynencie. Narodowe instytucje wolontariatu zrzeszają się w sieci współpracy, opracowują wspólne programy działania, prowadzą politykę promocji i rozwijania pracy ochotniczej. Nie sposób jest jednoznacznie wskazać tej jedynej i najważniejszej instytucji wolontariatu.

WOLONTARIAT W POLSCE – WCZORAJ I DZIŚ

W Polsce istnieje długoletnia tradycja pracy społecznej, tradycja pomagania sobie wzajemnie, angażowania się na rzecz rozwiązywania problemów potrzebujących. Osoby działające na tym polu określano mianem społeczników, altruistów itp. Powszechnie znane są sylwetki Henryka Jordana, Janusza Korczaka czy postaci literackie Wokulskiego, dr Judyma. Określenie „wolontariusz” nie było używane.

W Polsce swoistą krótką historię Wolontariatu i dobroczynności opisuje w swojej książce „Zarys historii dobroczynności i filantropii w Polsce” dr Ewa Leś. Ukazuje w niej historię pomagania na ziemiach polskich. Począwszy od przybliżenia inicjatyw i postaw w tym zakresie pierwszych króli, poprzez działalność edukacyjno-opiekuńczą zakonów sprowadzonych do Polski, aktywność dobroczynną przemysłowców XIX i XX wieku, inicjatywy wybitnych Polaków okresu międzywojennego, a skończywszy na współczesnych przykładach działań wolontarystycznych m.in. Janiny Ochojskiej i Jurka Owsiaaka.

W języku polskim od dawna znane było pojęcie WOLONTARIUSZ (łac. voluntarius = dobrowolny, ochotniczy), ale dotyczyło praktykanta pracującego bez wynagrodzenia dla zaznajomienia się z zawodem jak również ochotnika w wojsku.

Nas interesuje jednak szerszy kontekst społeczny tego pojęcia, funkcjonujący w krajach o wieloletniej tradycji wolontariatu. Określa on zarówno współczesną definicję tej działalności, jak również ukazuje wielość obszarów życia społecznego, w których pomagają wolontariusze. Wolontariat i pomaganie związane są nieustannie z naszymi dziejami, potrzebą człowieka, by angażować się w zmienianie świata, rozwój społeczny, wspieranie najłabszych i wykluczonych. We współczesnym świecie działania te są wciąż potrzebne, a idea wolontariatu jest nadal aktualna.

Wolontariat w Polsce, we współczesnym tego słowa rozumieniu, funkcjonuje od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku. W roku 1993 r. powstało w naszym kraju, w Warszawie, Centrum Wolontariatu. Była to pierwsza tego typu placówka w Polsce.

Centrum Wolontariatu promuje bezinteresowną pomoc innym, przygotowuje wolontariuszy, organizacje pozarządowe i placówki publiczne do współpracy. Głównym obszarem działań Centrum jest Pośrednictwo Pracy dla Wolontariuszy, pełniące funkcję „skrzynki kontaktowej” dla wolontariuszy i wszystkich osób zainteresowanych ich pomocą. Ułatwia ono nawiązywanie kontaktu ochotników z instytucjami i osobami oczekującymi ich pomocy.

Istotnym elementem w działalności Centrum jest promowanie i tworzenie systemowych rozwiązań umożliwiających wkomponowanie wolontariatu w działalność organizacji pozarządowych i instytucji publicznych (m.in. poprzez realizację programów: „Wolontariat w szkole”, „Wolontariat w ośrodku pomocy społecznej”, „Wolontariat biznesu”).

Od 1995 roku podobne placówki rozpoczęły działalność w innych miastach Polski. Powstałe centra zrzeszyły się w Sieć Centrów Wolontariatu, która jest naturalną odpowiedzią na rosnące zainteresowanie wolontariatem w różnych częściach kraju.

Sieć propaguje wiedzę nt. budowania i rozwoju wolontariatu, aspektów prawnych, jej członkowie wspólnie realizują wiele przedsięwzięć. Zapotrzebowanie osób indywidualnych i instytucji na pomoc wolontariuszy wciąż rośnie.

Obecnie w Sieci Centrów Wolontariatu zrzeszonych jest 5 Regionalnych Centrów Wolontariatu oraz 50 Centrów Wolontariatu, działających lokalnie. Członkowie Sieci działają w oparciu o zbiór standardów określających funkcjonowanie oraz warunki współpracy.

Sieć Centrów jest od kilku lat inicjatorem ogólnopolskiego konkursu dla wolontariuszy „Barwy wolontariatu” oraz obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza – **5 grudnia**.

Osiągnięcia Sieci w dziedzinie tworzenia i rozwoju centrów wolontariatu na terenie całego kraju, spotkały się z zainteresowaniem organizacji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Od 1999 roku pomagamy budować centra wolontariatu za granicą, współtworząc Sieć Centrów Wolontariatu w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Ty też możesz zostać wolontariuszem. Wszystko zależy od Twojej woli, chęci, zaangażowania się, świadomości swoich motywacji i podejmowanych działań.

KROK PIERWSZY

– czy ja mogę zostać wolontariuszem?

Decydując się na rozpoczęcie pracy w charakterze wolontariusza, zapewne zadajesz sobie pytanie, czy nadają się do tej roli. Czy posiadam odpowiednie umiejętności i kwalifikacje, które pomogą mi w tej pracy, czy dysponuję wystarczającą ilością czasu, czy jestem w odpowiednim wieku. Tych wątpliwości jest wiele, a odpowiedź jedna i prosta. Każdy może być wolontariuszem. Warto jednak pamiętać, że nie każdy wszędzie.

Ważne jest, żebyś posiadał odpowiednie predyspozycje, wiedzę, zdolności potrzebne w miejscu, w którym będziesz pomagał. Nie znaczy to, że np. do pracy z dziećmi konieczne jest ukończenie studiów pedagogicznych – w tym przypadku, aby być wolontariuszem należy być komunikatywnym, mieć dobry kontakt z dziećmi, a przede wszystkim lubić je. Przed podjęciem aktywności zastanów się, co chcesz robić jako wolontariusz, w czym możesz być pomocny, jakie są Twoje oczekiwania.

Pamiętaj, jeśli jesteś niepełnoletni, musisz uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych na podjęcie takiej działalności. Jeśli jesteś np. osobą niepełnosprawną, jesteś na emeryturze, pracujesz zawodowo, Ciebie również potrzebujemy. Zawsze jest ktoś, kto czeka na Twoją pomoc, uśmiech, poradę, zawsze jest praca, którą możesz pomóc wykonać. Ważne, aby zajęcie było dostosowane do Twoich możliwości.

KROK DRUGI

– gdzie i co mógłbym robić jako wolontariusz?

Możesz pracować wszędzie tam, gdzie Twoja pomoc jest potrzebna i oczekiwana – np. w placówkach pomocy społecznej, ochrony zdrowia, edukacji, kultury, ekologii, sportu i wielu innych. Jedynym obszarem, w który nie mogą angażować się wolontariusze jest sektor biznesu.

Tak, jak istnieje wiele miejsc, w których pomagają wolontariusze, tak jest też bardzo wiele czynności, które wykonują. Możesz np. opiekować się chorymi, udzielać bezpłatnych korepetycji, organizować festyny, wystawy, a także wykonywać prace biurowe, udzielać porad prawnych. Rodzaj wykonywanych prac zależy od potrzeb organizacji, placówek i ich podopiecznych oraz umiejętności wolontariuszy.

Jako przyszły wolontariusz rozejrzyj się w swoim środowisku i pomyśl, gdzie może być potrzebna Twoja pomoc oraz co konkretnie w tym miejscu możesz robić. Możesz również w tym celu skontaktować się z Centrum Wolontariatu, zapytać w urzędzie miasta lub gminy, w parafii, w ośrodku pomocy społecznej.

Pamiętaj, przy planowaniu zakresu Twojej pracy wolontariusza, nie powinieneś podejmować obowiązków pracowników etatowych w danej organizacji. Twoja działalność powinna być uzupełnieniem ich pracy, a Twoja osoba wsparciem dla personelu.

KROK TRZECI

– jaki rodzaj wolontariatu wybieram?

Przedstawimy Ci teraz różne rodzaje wolontariatu. Te informacje pozwolą Ci wybrać odpowiedni wolontariat dla Twoich możliwości i oczekiwań.

Na pewno zadajesz sobie pytanie: kto właściwie jest wolontariuszem, czy ten, kto pomaga od czasu do czasu w różnego rodzaju akcjach, czy ten, kto systematycznie np. raz w tygodniu pomaga wybranej placówce?

Jeśli wrócimy do definicji zauważymy, że nie określa ona czasu pracy wolontarystycznej. Zarówno jeden, jak i drugi rodzaj zajęcia nazywamy wolontariatem – różnią się one czasem wykonywanej pracy. Dlatego też możesz zdecydować się na wolontariat stały – długoterminowy lub wolontariat akcyjny, czy krótkoterminowy. Możliwe są też inne rodzaje wolontariatu. Na przykład ze względu na liczbę osób zaangażowanych w konkretne działanie wyróżniamy wolontariat indywidualny i grupowy.

Przed podjęciem pracy wolontarystycznej warto zastanowić się, czy łatwiej pracuje Ci się indywidualnie czy zespołowo, czy aktualnie masz czas na podjęcie długoterminowego wolontariatu, czy raczej ze względu na mnóstwo innych zajęć, lepiej byłoby podjąć wolontariat krótkoterminowy, akcyjny. Wybór należy do Ciebie.

KROK CZWARTY

– czas na pierwsze decyzje

Zanim zdecydujesz się, komu chcesz pomagać i w jakim zakresie, odpowiedz sobie na kilka ważnych pytań:

- ▶ Z kim łatwiej nawiązujesz kontakty – z dziećmi, czy z osobami starszymi?
- ▶ Co chcesz robić jako wolontariusz – pomagać w nauce, rehabilitacji, opiece nad chorymi, niepełnosprawnymi, wykonywać prace biurowe, informatyczne, opiekować się zwierzętami?
- ▶ Jak dużo czasu możesz poświęcić na działalność wolontarystyczną?
- ▶ Jakie posiadasz uzdolnienia, zainteresowania, predyspozycje, doświadczenie, które możesz wykorzystać w konkretnym miejscu? (np. świetnie znasz angielski, chcesz pracować z dziećmi, możesz udzielać korepetycji, wówczas szukaj dla siebie pracy w szkole, w świetlicy lub w domu dziecka – tam na pewno znajdują się osoby, którym Twoja pomoc bardzo się przyda).

Gdy odpowiesz sobie na powyższe pytania, łatwiej będzie Ci podjąć decyzję, w jakim miejscu chcesz być wolontariuszem. Śmiało stawiaj kolejne kroki.

KROK PIĄTY

– od teorii do praktyki

Po wybraniu miejsca, w którym chcesz podjąć pracę jako wolontariusz musisz przygotować się do pierwszego spotkania z osobą odpowiedzialną za współpracę z wolontariuszami. W trakcie rozmowy ustalicie zasady i warunki, oraz wzajemne oczekiwania.

Warto wiedzieć, że w większości miejsc korzystających z pomocy wolontariuszy jest osoba odpowiedzialna za ich pracę. Taką osobę nazywamy koordynatorem pracy wolontariuszy. Jest to ta osoba, która pomoże Ci poznać placówkę – jej pracowników, mieszkańców, podopiecznych, powie Ci, czego od Ciebie oczekuje i ustali dalszy przebieg działań. Jeśli w placówce, którą wybrałeś nie ma koordynatora porozmawiaj z jej kierownictwem o możliwości współpracy.

Na sąsiedniej stronie prezentujemy kilka pytań, które warto zadać koordynatorowi podczas pierwszego spotkania w placówce:

- ▶ Jaki jest charakter pracy placówki?
- ▶ Czym będę się zajmował jako wolontariusz?
- ▶ Z kim będę współpracował?
- ▶ Z kim mam się kontaktować, jeśli zaistnieje konieczność odwołania mojego przyścia?
- ▶ Jaki jest przewidywany czas pracy? Czy jest on stały, czy może być zmienny?
- ▶ Czy będzie ktoś, z kim będę miał stały kontakt – omawiał podejmowane działania, rozwiązywał trudne sytuacje?
- ▶ Czy ktoś przygotuje mnie do wykonywania zadania?
- ▶ Czy przewidziane są dla mnie szkolenia?
- ▶ Czy istnieje grupa wsparcia dla wolontariuszy?
Z jaką częstotliwością odbywają się spotkania dla wolontariuszy?
- ▶ Jeśli się sprawdzę jako wolontariusz, czy będziecie mi powierzać coraz to bardziej odpowiedzialne zadania?
- ▶ Jeśli nie będę radził sobie w pracy, czy będę mógł zwrócić się do kogoś o wsparcie?
- ▶ Kiedy będę znużony daną pracą, czy i w jaki sposób będę mógł z niej zrezygnować?

Podejmując pracę jako wolontariusz masz prawo do okresu próbnego. Okres próbny i czas jego trwania powinieneś uzgodnić z koordynatorem. Ten czas to możliwość poznania pracowników, specyfiki placówki, podopiecznych, wymagań w stosunku do Ciebie. Z drugiej strony jest to doskonały okres na zweryfikowanie własnych oczekiwań i słuszności wyboru miejsca pracy, wymagań w stosunku do Ciebie.

Jeśli jesteś pewny dokonanego wyboru, czas na trochę biurokracji i sformalizowanie Twojej współpracy z placówką. W tym celu powinieneś zawrzeć umowę o współpracy – „Porozumienie o wykonywaniu świadczeń wolontarystycznych”. Jest ono wymagane przez przepisy Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W porozumieniu określone zostaną m.in. Twoje prawa i obowiązki, zakres i czas wykonywania świadczeń oraz inne kwestie ważne dla Ciebie i placówki z punktu widzenia realizacji zadań, których się podjąłeś.

KROK SZÓSTY – wkrótce zaczynam – jak być dobrym wolontariuszem?

Decydując się na wolontariat ważne jest, abyś przestrzegał pewnych zasad, które charakteryzują działalność wolontariuszy. Zostały one określone w Karcie Etycznej Wolontariusza. Jest to nieformalny kodeks postępowania wolontarystycznego, wskazujący na reguły i normy, którymi każdy wolontariusz powinien się kierować.

Karta etyczna wolontariusza

- Będę wypełniać wszystkie zadania związane z przyjętą rolą.
- Nie będę składać obietnic, których nie jestem w stanie spełnić.
- W przypadku niemożności wywiązania się ze zobowiązań, poinformuję o tym koordynatora pracy wolontariuszy.
- Zachowam dyskrecję w sprawach prywatnych, będę unikać zachowań, które mogą być niewłaściwie rozumiane.
- Będę otwarty na nowe pomysły i sposoby działania.
- Wykorzystam szansę poznania i nauczania się nowych rzeczy od innych osób.
- Nie będę krytykować rzeczy, których nie rozumiem.
- Będę pytać o rzeczy, których nie rozumiem.
- Będę działać w zespole.
- Będę osobą, na której można polegać.
- Będę pracować lepiej i z większą satysfakcją, wykonując to, czego się ode mnie oczekuje.
- Będę chętnie uczyć się. Wiem, że nauka jest nieodłączną częścią każdej dobrze wykonanej pracy.
- Będę uczestniczyć w obowiązkowych spotkaniach.
- Postaram się być bardzo dobrym wolontariuszem.

KROK SIÓDMY

– jak postępować zgodnie z prawem

Twoja działalność wolontarystyczna jest ujęta w ramy prawne. Określają je przepisy „Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. Rozdział III tego dokumentu opisuje Twoje prawa i obowiązki, jak również wskazuje na prawne zasady postępowania względem wolontariuszy, które powinien Ci przedstawić koordynator pracy wolontariuszy.

Proponujemy przeczytanie poniższej rozmowy, która powinna przybliżyć Ci aspekty prawne Twojej działalności.

Grupa przyjaciół odwiedziła Centrum Wolontariatu. Wśród nich była Ania, lat 16, uczennica II klasy liceum, Piotr, lat 21, student neofilologii i Olka, lat 36, bezrobotna. Przyszli dowiedzieć się wszystkiego o wolontariacie. Piotr pomagał w trakcie trwania ostatniego finału w sztabie Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (WOŚP), a Ola od dwóch miesięcy jest osobą bezrobotną i z tego tytułu otrzymuje zasiłek dla bezrobotnych. Każde z nich chce zostać wolontariuszem. Wszyscy jednak mają wiele pytań i wątpliwości z tym związanych. Koordynator Biura Pośrednictwa Pracy dla Wolontariuszy w Centrum Wolontariatu wyjaśniła im wszystkie wątpliwości, a ich rozmowa przebiegała w następujący sposób:

Piotr: Pracowałem w sztabie WOŚP i nie wiedziałem, że jestem wolontariuszem. Kto to jest – wolontariusz?

Koordinator: Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r., definiuje „wolontariusza” jako – „osobę, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia na rzecz korzystającego”.

Ania: Mam 16 lat, czy mogę być wolontariuszem?

K.: Tak, ale wymagana jest zgoda Twoich rodziców lub opiekunów prawnych.

A.: Jeśli przyniosę taką zgodę od rodziców, to czy mogę być wolontariuszką w domu dziecka?

K.: Niestety, Aniu, jako osoba niepełnoletnia nie możesz być wolontariuszką w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Mogą w nich działać wolontariusze pełnoletni i niekaralni. Każdy z nich musi być także ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej. O to ubezpieczenie powinna zadbać placówka.

P.: To gdzie ja – osoba pełnoletnia – mógłbym pracować jako wolontariusz?

K.: Wolontariuszem można być w: stowarzyszeniach, fundacjach, instytucjach, które są organami administracji publicznej (np. w ministerstwach, urzędach miejskich) jednostkach organizacyjnych, które podlegają organom administracji publicznej m.in. w szkołach, przedszkolach, muzeach, uczelniach, szpitalach publicznych, jak również w organizacjach kościelnych, stowarzyszeniach jednostek samorządu terytorialnego, partiach politycznych, związkach zawodowych i organizacjach pracodawców, samorządach zawodowych, klubach sportowych, policji itp. Te miejsca przez ustawę nazwane są „Korzystającym” – takiego słowa będę używać.

Olka: Moja koleżanka prowadzi zakład fryzjerski. Mogłabym u niej być wolontariuszką?

K.: Tam, gdzie jest prowadzona działalność gospodarcza nie można współpracować z wolontariuszami.

P.: A jakie kwalifikacje powinien mieć wolontariusz?

Czy są organizowane jakieś szkolenia pozwalające zdobyć wymagane kwalifikacje?

K.: Ustawa mówi o konieczności posiadania przez wolontariusza kwalifikacji i spełniania wymagań odpowiednich do rodzaju i zakresu wykonywanego świadczenia, szczególnie, gdy określają to odrębne przepisy. Podobnie jest, gdy korzystający bardzo dokładnie wskazuje swoje oczekiwania wobec wolontariusza, najczęściej organizuje szkolenia, w czasie których przygotowuje go do wykonywania świadczeń.

Poza tym warto przejść ogólne szkolenie przygotowujące do roli wolontariusza – zapraszamy do Centrum Wolontariatu na warsztaty „Dlaczego warto być wolontariuszem?”.

O.: Jestem bezrobotna i dostaję z tego tytułu zasiłek. Czy nie zabiorą mi tych pieniędzy, gdy będę wolontariuszką?

K.: Nie. Definicja określa, kim jest wolontariusz, wynika z niej, że jest on osobą wykonującą świadczenia bez wynagrodzenia. Ustawa mówi, że wolontariusz wykonuje świadczenia odpowiadające świadczeniom pracy, a nie świadczy pracy, oznacza to, że nie jest pracownikiem w rozumieniu kodeksu pracy. Wolontariusz posiadający status bezrobotnego nie traci więc prawa do zasiłku.

O.: A będzie mi się liczyła ta praca jako staż?

K.: Nie możesz w ten sposób odbyć stażu. Wykonywanie świadczeń przez wolontariusza nie wpływa też na uprawnienia pracownicze. Czas poświęcony na wolontariat, nie liczy się do okresów składkowych ani nieskładkowych, w związku z powyższym nie ma wpływu na uzyskanie prawa do renty lub emerytury oraz na wysokość tych świadczeń.

O.: Czy będąc wolontariuszem – będę pracownikiem?

K.: Nie. Świadczenie wykonywane przez wolontariusza jest „świadczeniem odpowiadającym świadczeniu pracy”, nie jest to praca w rozumieniu kodeksu pracy. Ponadto w definicji wolontariatu jest zawarty ważny element – świadczenia są wykonywane bez wynagrodzenia. A z korzystającym wolontariusz zawiera porozumienie o współpracy, a nie umowę o pracę. Te fakty wskazują, że wolontariusz nie jest pracownikiem korzystającego.

P.: Czy praktyki studenckie mogą być zamienione na wolontariat?

K.: Praktyki studenckie to forma zdobywania praktycznej wiedzy, związanej z kierunkiem studiów. Ich odbycie jest obowiązkiem studenta wynikającym np. z regulaminu uczelni. Wcześniej już rozmawialiśmy, że wolontariusz to osoba, która ochotniczo i bez wynagrodzenia wykonuje świadczenia, odpowiadające świadczeniom pracy. Wynika z tego, że praktyka studencka, chociaż bezpłatna nie jest realizowana ochotniczo. Podczas praktyki studenckiej nie będziesz wolontariuszem.

P.: Jeśli zdecyduję się na wolontariat, jakie obowiązki biorę na siebie?

K.: W placówce, w której będziesz wolontariuszem, obowiązki określisz razem z osobą odpowiedzialną za pracę wolontariatuszy, będzie to m.in. przedmiotem waszego porozumienia. Istnieją również obowiązki wynikające z ustawy, np:

***> Z charakteru porozumienia zawartego z wolontariuszem (umowy cywilnoprawnej), wynika obowiązek „należytej staranności” przy wykonywaniu świadczeń – znaczy to tyle, że i korzystający, i wolontariusz są odpowiedzialni za ewentualne szkody wynikłe z „nienależytego” wykonania. Z kodeksu cywilnego wynika, że także wolontariusz jest zobligowany do naprawienia wyrządzonej szkody.

***> Jeżeli z odrębnych przepisów wynika obowiązek posiadania kwalifikacji to wolontariusz musi je posiadać.

***> Osoby niepełnoletnie są zobowiązane dostarczyć pisemną zgodę rodziców lub opiekunów prawnych.

***> Jeśli podczas wykonywania świadczeń wolontariusz ulegnie wypadkowi jest zobowiązany natychmiast poinformować o tym fakcie korzystającego.

***> Osobiste wykonywanie świadczeń jest obowiązkowe, tylko wtedy, gdy jest to określone w porozumieniu.

W przeciwnym wypadku wolontariusz może zwrócić się o zastępstwo innej osoby.

***> Gdy wolontariusz chce zwolnić korzystającego ze zwrotu poniesionych kosztów świadczeń, to obowiązkowo musi to zrobić w formie pisemnej.

P.: Czy porozumienie, o którym mówisz jest umową?

K.: Tak. Jeśli będziesz pracował krócej niż 30 dni nie musi ono być sformułowane na piśmie. Gdy zdecydujesz się na współpracę dłuższą niż 30 dni, to obowiązkowo musi mieć formę pisemną. Porozumienie powinno zawierać następujące elementy:

- ▶ Zakres, sposób i czas wykonywania świadczeń;
- ▶ Wskazanie możliwości rozwiązania porozumienia;
- ▶ Jeżeli jest to niezbędne (wynika z innych przepisów lub specyfiki świadczeń), określenie konieczności wykonywania świadczeń osobiście.

A.: A czy ja będę miała jakieś prawa jako wolontariusz?

K.: Wolontariusz ma sporo praw, m.in. ma prawo:

- ▶ Być poinformowanym o ryzyku dla zdrowia i bezpieczeństwa związanym z wykonywaniem świadczeń i o zasadach ochrony przed zagrożeniem.
- ▶ Mieć zapewnione, na takich samych zasadach jak pracownicy, bezpieczne i higieniczne warunki pracy.
- ▶ Otrzymać, wymagane, środki ochrony indywidualnej.
- ▶ Być poinformowanym o swoich prawach i obowiązkach.
- ▶ Do zwrotu poniesionych kosztów podróży służbowych i diet związanych ze świadczeniem.
- ▶ Uzyskać pisemne potwierdzenie treści porozumienia.
- ▶ Otrzymać zaświadczenie o wykonaniu świadczeń.

- ...▶ Otrzymać pokrycie kosztów ogólnie przyjętych wynikających z umów międzynarodowych, gdy porozumienie z korzystającym mówi o oddelegowaniu wolontariusza na terytorium innego państwa.
- ...▶ Otrzymać zaopatrzenie z tytułu wypadku przy wykonywaniu świadczeń.

A.: O co chodzi z tym zaopatrzeniem?

K.: Gdybyś w czasie wykonywania świadczeń uległa wypadkowi, to masz prawo do odszkodowania lub nawet renty inwalidzkiej. W tym wypadku wolontariusz ma takie prawa jak pracownik. Jeśli twoje świadczenia jako wolontariusza trwałyby krócej niż 30 dni, to niezależnie, czy jesteś gdzieś ubezpieczona, korzystający ma obowiązek ubezpieczyć wolontariusza od następstw nieszczęśliwych wypadków w wybranym towarzystwie ubezpieczeniowym. W sytuacji, kiedy ulegniesz wypadkowi towarzystwo ubezpieczeniowe wypłaci Ci odszkodowanie. To jest właśnie twoje zaopatrzenie. Jeżeli Twoja praca trwa dłużej niż 30 dni i masz zawarte porozumienie na piśmie, przysługuje Ci zaopatrzenie z tytułu wypadku na mocy znowelizowanej tzw. „ustawy wypadkowej” i w takim wypadku to zaopatrzenie – odszkodowanie, wypłacone ci będzie przez ZUS. Pamiętajcie jednak, że nie działa to, gdy wypadek zdarzy się z winy umyślnej lub rażącego zaniedbania wolontariusza. Tak samo, gdyby wydarzył się, gdy wolontariusz będzie pod wpływem środków odurzających.

O.: W urzędzie pracy znajoma mówiła, że wolontariusz może być ubezpieczony w ZUS. Czy to prawda?

K.: To tylko część prawdy. Wolontariuszowi może przysługiwać ubezpieczenie zdrowotne. Zależy ono od woli korzystającego i jest możliwe, gdy wolontariusz nie podlega temu ubezpieczeniu z innego tytułu.

Aby opłacać składki ubezpieczenia zdrowotnego, niezbędne jest zawarcie przez korzystającego umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia, a składki opłaca korzystający według zasad podobnych, jak w przypadku opłacania składek dla pracownika.

A.: Jeżeli będę ponosić jakieś koszty związane z moją pracą np. zakup biletów komunikacji miejskiej, materiały do realizacji zadań, rozmowy telefoniczne, czy mogę liczyć na ich zwrot? Nie ukrywam, że nie stać mnie na dokładanie do tej aktywności.

K.: Tak. Placówka, z którą będziesz współpracować może zwrócić ci takie koszty. Pamiętaj jednak, że jest to możliwe lecz nie obowiązkowe. W dużej mierze zależy to od kondycji finansowej placówek, a ta z reguły jest słaba. Przed rozpoczęciem współpracy porozmawiaj z koordynatorem wolontariatu w placówce i ustalcie, czy i w jakim zakresie zwrócą Ci koszty Twojej pracy.

P.: Studiuję razem z dziewczyną z Ukrainy – mówiła, że ma dużo wolnego czasu. Czy obcokrajowiec może pracować jako wolontariusz w Polsce?

K.: Już mówiliśmy, że świadczenie wolontariuszy jest świadczeniem odpowiadającym świadczeniu pracy, a nie jest pracą w rozumieniu kodeksu pracy. W związku z tym obcokrajowiec może być wolontariuszem w Polsce, na zasadach określonych w ustawie – nie potrzebuje pozwolenia na podjęcie świadczeń jako wolontariusz.

DOCHODZIMY DO KOŃCA NASZEJ WĘDRÓWKI

Rozpoczęcie pracy w charakterze wolontariusza, nowe miejsce pracy, to wszystko nie musi być łatwe. Zespół, pracownicy, wolontariusze, koordynator, zasady pracy, regulamin, lista obecności, podpisanie porozumienia... Dużo tego, ale nie przejmuj się, dasz sobie radę i przebrniesz przez trudny początek. A przygoda z wolontariatem miło Cię zaskoczy!

Pamiętaj, że zawsze możesz liczyć na pracowników centrum wolontariatu, którzy pomogą Ci odnaleźć się w nowej pracy, jak również wskazać ciekawe miejsca aktywności. Jest wiele Centrów na mapie Polski. Możesz je odnaleźć na stronie www.wolontariat.org.pl.

Jeśli w miejscu twojego zamieszkania nie funkcjonuje centrum, pytaj o możliwość podjęcia pracy wolontarystycznej w organizacjach pozarządowych, parafiach, placówkach oświatowych, kultury, urzędzie gminy.

Możesz również skorzystać z pierwszego w Polsce **internetowego pośrednictwa pracy – swoistej Skrzynki Dobroci**, zamieszczonej w internetowym serwisie Centrów Wolontariatu www.wolontariat.org.pl

Skrzynkę Dobroci stworzyliśmy z myślą o wszystkich zainteresowanych podjęciem pracy w charakterze wolontariuszy. Zarówno tych z Was, którzy mają utrudniony kontakt z centrum wolontariatu, mieszkają w małych miejscowościach i nie wiedzą, gdzie znaleźć placówki zainteresowane Waszą pomocą, jak również z myślą o tych, którzy mieszkają w dużych aglomeracjach i zastanawiają się, co pożytecznego można zrobić w swoim mieście.

Aby w pełni skorzystać z zasobów bazy danych – Skrzynki Dobroci – musisz zarejestrować się w niej, wypełniając odpowiedni (krótki!) formularz i zaprezentować swoją ofertę pomocy.

Od tego momentu Twoja oferta pomocy zostanie zaprezentowana w systemie, a Ty uzyskasz dostęp do propozycji pracy przygotowanych przez placówki poszukujące wolontariuszy.

Oto co powinieneś zrobić:

Krok 1

Znajdź dostęp do Internetu i zarezerwuj sobie 7 minut.

Krok 2

Otwórz serwis Centrów Wolontariatu www.wolontariat.org.pl i przejdź do zakładki „Zostań wolontariuszem”, a następnie wejdź do Internetowej Bazy Placówek i Wolontariuszy.

Krok 3

Wybierz pole „Zgłoszenie wolontariusza” i wypełnij kartę „Kim jestem”, a następnie kartę „Moja oferta pomocy”.

Krok 4

Sprawdź w „Edycji danych”, czy nie popełniłeś błędu przy wypełnianiu formularza.

Krok 5

Wyślij wypełniony formularz. W ciągu kilkunastu sekund na Twój adres e-mail, który wpisałeś w formularzu, zostanie wysłana wiadomość z prośbą o potwierdzenie zgłoszenia – zrób to, a zostanie ono zarejestrowane w bazie danych.

Od tego momentu możesz w pełni korzystać z zasobów Skrzynki Dobroci, przeglądać oferty pracy, kontaktować się z wybranymi placówkami.

Zanim zakończymy naszą wędrówkę po tym przewodniku i spotkamy się w świecie wolontariatu, pamiętaj, że wszystko jest możliwe, jeśli tylko zechcesz! Wiele dobrych rzeczy może się zdarzyć. Wiele satysfakcji i zadowolenia osiągniesz z wolontariatu, jeśli będziesz pozytywnie nastawiony do tej formy aktywności i będziesz przekonany, że chcesz to robić. Gorąco Cię do tego zachęcamy.

Przyłącz się
Naprawdę warto

SIEĆ CENTRÓW WOLONTARIATU W POLSCE

Z myślą o wspieraniu niezależnych inicjatyw społecznych, propagowaniu i rozwijaniu obywatelskiego uczestnictwa w życiu lokalnych środowisk powstało w 1993 roku Centrum Wolontariatu w Warszawie. Od roku 1995 podobne placówki rozpoczęły działalność w innych miastach Polski.

Centra Wolontariatu podobnie jak placówki tego typu na świecie prowadzą działalność polegającą na promowaniu bezinteresownej pomocy innym, szkoleniu wolontariuszy i współpracujących z nimi organizacji.

Powstanie Sieci Centrów Wolontariatu w Polsce było naturalną odpowiedzią na rosnące zainteresowanie ludzi tym rodzajem działalności w różnych częściach kraju jak również wynikiem zapotrzebowania ze strony osób indywidualnych i instytucji na ten rodzaj wsparcia, jaki stanowi pomoc wolontariuszy.

Centra Wolontariatu ułatwiają nawiązywanie kontaktu wolontariuszy z instytucjami i osobami oczekującymi ich pomocy, sprzyjają tworzeniu systemowych rozwiązań ułatwiających wkomponowanie wolontariatu w codzienne życie jako zjawiska o niezmiernie ważnym znaczeniu społecznym.

W zależności od swoich własnych zainteresowań, umiejętności i chęci, wolontariusze mogą zajmować się organizacją czasu wolnego, udzielaniem porad specjalistycznych, pozyskiwaniem funduszy czy pracami biurowymi, jak np. prowadzeniem korespondencji, wpisywaniem danych do komputera, księgowością.

Stale rosnące zainteresowanie działalnością wolontarystyczną w Polsce powoduje, że coraz więcej organizacji i środowisk podejmuje próby tworzenia podobnych placówek na terenie swojego działania.

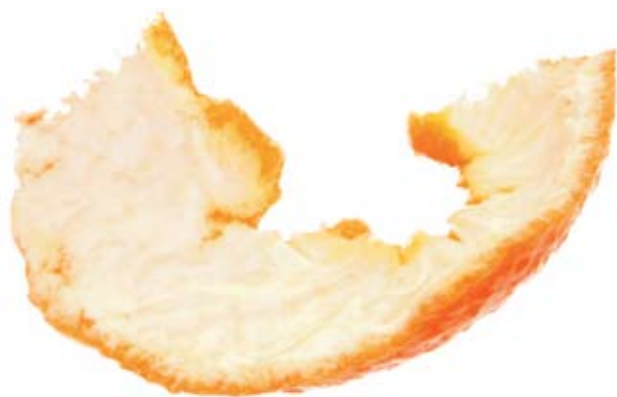
Obecnie działa w Polsce 12 Centrów Wolontariatu. Organizacje te skupione są w Sieci Centrów Wolontariatu.

Sieć funkcjonuje w oparciu o przyjęte standardy działań, do których zaliczamy:

- ...> Prowadzenie pośrednictwa pracy dla wolontariuszy,
- ...> Promocję idei wolontariatu wśród instytucji państwowych, organizacji pozarządowych w środkach masowego przekazu oraz w środowiskach businessu,
- ...> Realizację programów wolontarystycznych w różnych obszarach życia społecznego np. szkoły, szpitale, ośrodki pomocy społecznej,
- ...> Organizowanie i prowadzenie szkoleń przygotowujących wolontariuszy i organizacje do wzajemnej współpracy,
- ...> Organizowanie obchodów Międzynarodowego Dnia Wolontariusza - 5 grudnia,
- ...> Pomoc w tworzeniu lokalnych biur wolontariatu,
- ...> Udzielanie konsultacji i porad w zakresie tworzenia programów wolontarystycznych oraz współpracy z wolontariuszami.

Istotnym elementem w działalności Centrów Wolontariatu jest promowanie i tworzenie systemowych rozwiązań umożliwiających wkomponowanie wolontariatu w działalność zarówno organizacji pozarządowych jak również instytucji państwowych. Coraz powszechniejszym jest widok wolontariuszy wspierających swoją działalnością placówki publiczne np. szkoły, szpitale, ośrodki pomocy społecznej, muzea.

Dzięki działalności Centrów Wolontariatu poprzez aktywność wolontariuszy wpływamy między innymi na rozwój lokalnych społeczności i więzi lokalnych, poszerzanie zakresu usług oferowanych przez organizacje pozarządowe i instytucje państwowe, kształtowanie postaw obywatelskiej solidarności i współdziałania. Kolejne lata naszej działalności potwierdzają celowość prowadzonych działań. Jesteśmy przekonani, że funkcjonowanie tego typu placówek, jakimi są Centra Wolontariatu jest nieodłącznym elementem funkcjonowania demokratycznego państwa.

www.wolontariat.org.pl